

BİZ TOPLULUĐU

YEREL YÖNETİMLERDE İNSAN HAKLARI

İNSAN HAKLARI VE ADALET POLİTİKALARI

KOMİSYONU

YEREL YÖNETİMLER VE KENT POLİTİKALARI

KOMİSYONU

Mart, 2024

İçindekiler

1.Kentli Hakları	3
2. Yerel Yönetimlerde Dezavantajlı Grupların Hakları	5
3. Yerel Yönetimlerde Seküler Kentli Hayatın Korunması	8
4. Yerel Yönetimlerde Sivil Toplum Kuruluşlarının Yönetime Katılması ve Katılımcı Demokrasi.....	12
5. Yerel Yönetimlerde Barınma Hakkının Gaspı	13
6. Yerel Yönetimlerde Çevrenin ve Canlılığın Korunması.....	15

b!z

birlikte ilerleyeceğiz.

1.Kentli Hakları

Kentli hakları, kentte yaşayan bireylerin temel haklarını, ekonomik, toplumsal ve kültürel haklarını kent mekânında özgürce kullanabilmesini sağlamaktadır. Kentin içinde yaşayan her bireyin yaşamsal ihtiyaçlarını karşılama hakkını içeren kentli hakları; bireylerin kentte yaşarken kişiliklerini geliştirebilmesi, oturma, üretme, dinlenme ve dolaşma gibi temel faaliyetlerini gerçekleştirebilmesi için gerekli olan yaşam çevresini temin etmeyi amaçlamaktadır. Bu haklar, herkesin temiz, sağlıklı ve insan onuruna yakışır bir kentte yaşama hakkını içermektedir.

Yerel yönetimler, insan haklarının kent mekanındaki tezahürü olan kentli haklarının sağlanması ve korunmasında önemli sorumlulukları bulunmaktadır. Kentli haklarının uygulanmasını temin etmek, kentlerin yaşam kalitesini artırmak ve kentli haklarının evrensel boyutta tanınmasını sağlamak bu sorumluluklardan bazılarıdır. Bu bağlamda yerel yönetimler; kamu hizmetlerinin yeterliliğini sağlamakla, sosyal, kültürel ve ekonomik ihtiyaçları karşılamak ile, karar alma mekanizmalarına katılımı teşvik etmekle ve çevre sorunlarıyla mücadele etmekle yükümlüdürler.

Kentte yaşayan her bireyin temel ihtiyaçlarını karşılama hakkını içeren kentli hakları, birçok farklı alanı kapsamaktadır. Bu kapsamda; kentteki eğitim ve kültür faaliyetlerinden yararlanma, suç ve şiddetin olmadığı güvenli bir kentte yaşama, temiz su kaynaklarının temini, hava kirliliğinin önlenmesi, haberleşme ve iletişim kolaylığı temel ihtiyaçlara örnek olarak verilebilir.

Uluslararası alanda, kentli haklarını doğrudan düzenleyen bağlayıcı bir hukuki norm bulunmamaktadır. Ancak, kentli haklarına ilişkin moral değerleri içeren

birçok uluslararası belge bulunmaktadır. Özellikle Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve Ekonomik, Toplumsal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi, kentli haklarına dolaylı olarak atıflarda bulunmaktadır.

Kentli haklarının en net ve somut tanımını Avrupa Kentsel Şartı sunmaktadır. İdeal bir kentin nasıl olması gerektiğini ve yerel yönetimlerin bu hakların hayata geçirilmesindeki rolünü tanımlayan şart, kentsel yaşamın geliştirilmesi için dört alan belirlemektedir:

- 1) Fiziksel kentsel çevrenin geliştirilmesi,
- 2) Mevcut konut stoklarının yenilenmesi,
- 3) Sosyal ve kültürel olanakların yaratılması,
- 4) Toplum kalkınması ve halk katılımının özendirilmesi.

Uluslararası belgeler ve sözleşmeler kentli haklarının korunması ve uygulanması için bir çerçeve sunarken, yerel yönetimler bu hakların hayata geçirilmesinde yer almaktadır. Bu bağlamda kentli haklarının korunabilmesini ve yerel yönetimlerin sorumluluğunu belirginleştirilmesini sağlayacak yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Kent yaşamının sürdürülebilirliği ve yaşanabilirliği için yerel hizmetlerin etkinliği artırılmalı; ekonomik, sosyal ve kültürel olanaklar yaratılmalı; yerel topluluk ve dayanışma duygusu geliştirilmeli ve yerel yönetimlerde etkin yurttaş katılımı teşvik edilmelidir.

Toplumsal düzenin sağlanması ve kentli haklarının gerçekleşmesi için kent yönetiminde hak sahibi kentli olmalıdır. Bireylerin yönetimden beklentilerini iletmeleri ve katılımcı bir şekilde sürece dahil olmaları, ilgili yerel yönetimin sağlıklı geri dönüşler alabilmesi için önemlidir. Bireylerin haklarını kullanırken

kendilerini güvende hissetmelerini sağlamak için kentte yaşayan yurttaşların hakları korunmalı ve ihlal edilmesi önlenmelidir.

2. Yerel Yönetimlerde Dezavantajlı Grupların Hakları

Dezavantajlı gruplar olarak adlandırılan farklı kesimler bulunmaktadır. Her tanımlamada değişen ve özellikle Türkiye gibi ülkelerde kapsamı giderek genişleyen bu kesimlerin temel hakları yerel yönetimlerin de konusudur. Yerel yönetimler her ne kadar sorunların mutlak çözümü için Türkiye’de var olan sistem gereği yeterli olamasa da dezavantajları giderme konusunda yine de fazlasıyla imkana sahiplerdir. Bir kentin çağdaş olabilmesinin temel şartı o kentte yaşayan sosyal sınıf, cinsiyet, cinsel yönelim, etnik köken, dini inanış, engel durumu fark etmeksizin herkesin ve her kesimin o kentin imkanlarından eşit faydalanabilmesidir. Dolayısıyla çağdaş bir kent eşit hizmet sağlayan, ayırım yapmayan kenttir. Burada çeşitli dezavantajlı grupların sorunlarını ve çözümlerini sıralayacağız.

2.1 Sorunlar ve Çözüm Önerileri

- Dezavantajlı gruplarda LGBTI+ bireyler belki de en büyük tabu olan gruptur. Siyasetin sürekli bu insanları hedef gösterdiği bir ortamda elbette fazlasıyla ayrımcılığa uğradıklarından büyük dezavantajlara sahipler. LGBTI+ bireylerin sorunlarının temelinde ayrımcılık ve ön yargı yer alır. Bu ayrımcılık bu bireylerin gerek barınma hakkının gaspı gerek çalışma hakkının sağlanamaması gerek ise can ve mal güvenliğinin sağlanamaması şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bu ayrımcılığın ve en temel insan haklarının gasp edilmesinin önlenmesi için yerel yönetimlerin yapabileceği çeşitli eylemler bulunmaktadır. Bunlardan ilki bu bireylerin sokakta kalmasına karşın LGBTI+ bireylerin

güvende olacağı sığınma evleri ve misafirhaneler sağlamak olmalıdır. Ayrımcılık kaynaklı bu bireylerin iş hayatından dışlanması durumu için de LGBTI+ bireylerin belediyeye ait kurumlarda ve işletmelerde istihdam edilmesi sağlanmalıdır. Güncel sağlık sisteminde hizmette de ayrımcılık yaşayan bu bireyler için yerel yönetimlerin ilgili sağlık merkezlerinde eşit hizmet verilmesi doğru olacaktır. Elbette bütün bunların sağlanması için LGBTI+ bireylere dostça yaklaşımı olan eğitimli belediye personeli gerekmektedir.

- Engelli yurttaşlar da dezavantajı bulunan bir diğer gruptur. Engelli vatandaşların karşılaştığı problemlerin çoğu eğitimsizlik ve duyarsızlık kaynaklıdır. Engelli bireylerin kentin hizmetlerinden herkes ile eşit faydalanabilmesi oldukça önemlidir. Öncelikle temel sorunları incelersek bunlar engelli bireylerin yaşamına uygun şehir planı yapılmaması, duyarlı personellerin bulunmaması, eğitimde ve iş hayatında zorluklarla yüzleşmek zorunda kalmaları, vatandaşın bilinçsiz olması kaynaklı alanlarının işgal edilmesi olarak sıralanabilir. Dolayısıyla engelli bireylerin sorunlarını çözmek için en temel nokta yerel yönetimlerin planlamalarını engelli bireyleri de hesaba katılarak gerçekleştirmesi ve nitelikli personellerle çalışmasıdır. Engelli bireylere duyarlı personel de özel olarak eğitilmelidir. Sivil toplum kuruluşlarının rolü bu noktada oldukça önemlidir. Engelli vatandaşların istihdam edilmesi, eğitim ve çalışma hayatına katılabilmesi ve şehir yaşamında karşılaştıkları dezavantajların giderilmesi engelli bireyler hakkında bilinçli olarak ve olumsuzlukları giderecek siyaset iradeyi göstererek mümkün olabilir.
- Etnik köken ve dini inanç bakımından ayrımcılığa uğrayıp dezavantajlı konuma düşen bireyler de Türkiye’de oldukça mühim bir meseledir. Bu insanların dezavantajlı konumda olmasının sebebi siyaset kaynaklıdır. İnsanlar din dil ırk

kaynaklı her türlü ayrımcılığa hem yasal bakımdan hem de günlük yaşantıda karşılaşılabilmektedir. Bu konuda yerel yönetimler yine merkezi yönetim kadar güçlü bir konumda olmasa da dezavantaj giderebilecek hizmetler gerçekleştirebilir. Bunlardan ilki Alevi inancına mensup insanlar için Cemevlerine yasal statü vermek ve ihtiyaç olan ibadet mekanlarının ihtiyaçlarını karşılamaktır. Alevi inancına mensup vatandaşlar bilhassa çok az inanç güvencesine sahip durumdadır. Etnik bakımdan bakılacak olursak ülkedeki her kökenden vatandaşın anadilinde hizmet alabilmesi önemli bir durumken maalesef bu konuda yerel yönetimler fazlasıyla eksiktir. Bu konuda nitelikli dil bilen personelin istihdam edilmesi mühimdir. Irkçılık kaynaklı iş ve eğitim hayatından dışlanan vatandaşların da belediyeler tarafından desteklenmesi ırkçılığa uğrayan insanların toplumdan dışlanmasının önüne geçmek için hayati önem taşır. Onun dışında belediyeler anadillerinde edebî eser yazmak isteyen vatandaşlara da gerekli teşvikleri sağlamalıdır.

- Kadınların uğradığı ayrımcılık konusu da dezavantajlı grupların incelemesinde önemli bir alanı kapsar. Kadınların yerel yönetimlerin ilgileneceği alanlarda da pek çok sorunu bulunmaktadır. Yine çalışma hayatında kadınlara cinsiyet temelli ayrımcılık yapılması, kadınların şiddete uğrayarak en temel hak olan yaşama hakkında bile güvenceye sahip olamaması, kadın sağlığı konusunda mevcut sağlık sisteminin yeterince kapsamlı olmaması gibi problemler bulunur. İnsan haklarının fazlaca gasp edildiği bu noktada yerel yönetimlerin çözüm üretebileceği imkanı bulunmaktadır. Can güvenliği ve barınma hakkından mahrum kadınlar için belediyelerin kapsamlı sığınma evleri uygulamasını yaygınlaştırması önemlidir. Çalışma hayatında karşılaşılan dezavantajlı durumların çözümü için de belediyelerin kadınları çalışma hayatına teşvik etmesi, kadınları istihdam etmesi ve ücret mevzusunda da eşit işe eşit ücret

ilkesini uygulaması gerekmektedir. Bu vesileyle kadınlar yerel yönetimleri eliyle hem çalışma hayatına katılabilecek hem de toplumsal cinsiyet eşitliği uygulamalarının yaygın hale gelmesi açısından örnek teşkil edecektir. Yine belediyelerin bilinçli personel ile görev yapması ve belediyeye ait sağlık merkezlerinde kadınların kadın sağlığı ile ilgili -hpv aşısına ücretsiz erişim gibi çağdaş hizmetlere erişebilmesi sağlanmalıdır.

3. Yerel Yönetimlerde Seküler Kentli Hayatın Korunması

3 Mart kararlarıyla halifeliği, 9 Nisan kararlarıyla anayasadaki “Devletin dini İslam’dır” ibaresini kaldıran Erken Cumhuriyet yönetimi; 8 Şubat 1937 tarihinde de “laiklik” kavramını anayasaya ekleyerek yeni devletin din politikasını inşa etmiştir.

Cumhuriyet tarihi boyunca süregelen toplum yapımızdaki kutuplaşma modelleri incelendiğinde “Seküler Hayat Tarzı” ve “Dini Hayat Tarzı” şeklinde birbirine çelişen iki yaşam tarzı üzerinden siyasiler ve siyaset bilimciler sınıflandırmalar yapmışlardır.

Erken Cumhuriyet Dönemi’nden 23 yıllık Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarına kadar toplum yapımız çok temel ve kaba bir sınıflandırılmayla “Seküler” ve “Muhafazakâr” olarak tasniflenmiştir. Bu bağlamda dini değerlere ve kavramlara karşı daha fazla hassasiyet besleyen ve yaşam tarzını bu çerçevede inşa etmiş toplumsal gruba “muhafazakâr”; dünyevi yaşam tarzına sahip ve Cumhuriyet devrimlerinin getirmiş olduğu değerlere daha fazla hassasiyet besleyen gruba da “Seküler” demek mümkündür.

Kentli hakları, bölgede yaşayan bireylerin sahip olduğu insani hakların kentsel mekanda yeterli düzeyde özgürce kullanmasıdır. Kentli hakları ilgili kentte

yaşayan herkes için ayırım gözetmeksizin uygulanmalıdır. Bu bağlamda çağdaş kentleşme için kentli hakları, bölge toplumu içerisinde dayanışma duygusunu geliştirecek ve yerel yönetimlerde yurttaş katılımını teşvik edebilecek bir güce sahiptir. Yerel düzeyde demokratik gelişim için yerel yönetimler, bölgedeki vatandaşlarının insani haklarına karşı saygılı bir tavır almak zorundadır.

Türkiye’de siyasi karar alıcılar, farklı yaşam tarzlarına ve hayat biçemlerine karşı hoşgörülü davranmamaktadır. Özellikle yerel yönetimlerde baskın siyasi partinin belediye içerisinde kadrolaşmasının etkisiyle ilgili siyasi partinin ideolojik görüş ve değerlerini kendi görev alanında çoğu zaman dayatmaktadır. Bu nedenle raporumuzun bu kısmında yerel yönetimlerin toplumsal kutuplaşmaya olan etkisini ve seküler yaşam tarzına sahip vatandaşlara müdahalelerini ele alacağız.

3.1 Sorunlar ve Çözüm Önerileri

- 07.01.2021 tarihli Resmi Gazete sayısında yer alan “Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkilerin Satışına ve Sunumuna İlişkin Usul ve Esaslar Yönetmeliği” alkollü içeceklerin satışının nasıl olacağına düzenlemektedir. Bu bağlamda alkollü içecek satışı yapacak işletmeler, satış yapacakları bölgedeki belediyelerden gerekli izin belgelerini almak zorundadır. Bu yetkiye dayanarak bazı belediyeler, ideolojik saiklerle işletmelere gerekli izni vermemektedir. Bu vesileyle belediyeler alkollü içki satacak işletmelere yönelik planlamaları hakkaniyetli yapmalıdır. Bu işletmelere yönelik toplumdan gelen talebin iyi değerlendirilmesi ve bu işletmelerin kümeleneceği konumun ilgili yerleşim biriminin özelliklerini planlaması gerekmektedir. Bu konuda rant dayalı veya ideolojik bir perspektifle yaklaşılmalıdır; bölgedeki ahaliyi oluşturan toplumun bütün öğelerine eşit bir şekilde yaklaşılmalıdır.

- Covid-19 salgınının getirdiği toplumsal kısıtlamaların sona ermesinden sonra Türkiye’de düzenli olarak gerçekleştirilen bir dizi festival ve konser planlanmış ve planlanmaya devam etmektedir. Geçtiđimiz üç yıl içerisinde planlanan ve duyurulan bazı konser, festival ve etkinlikler; tarikat bağıntılı sivil örgütlenmelerin itirazı sonucunda valilik, kaymakamlık ve belediyeler tarafından iptal edilmiştir. Son yıllarda iptal edilen festival, konser ve etkinliklerin sayısında artış görölmektedir. Sanatçıların, organizatörlerin ve festivallerin düzenlendiği bölgedeki yerel esnafın direkt olarak zarar gördüğü bu yasaklara karşı müşterek bir tavır izlenmelidir. Yasaklardan olumsuz etkilenen bütün kesimler aldıkları zararı şeffaf bir şekilde kamuoyunda paylaşmalıdır. Bölgedeki belediyeler; valilik ve kaymakamlıkların almış olduğu bu kararlara karşı daha net ve kararlı bir duruş sergilemelidir.
- Adalet ve Kalkınma Partisi hükümetinin devletin bütün kurumlarındaki kadrolaşması, muhalif ve seküler yaşam tarzına sahip liyakatli, üniversite mezunu orta sınıf vatandaşların kamuda kolay kolay istihdam olamamasına veya görevlerini baskı altında yürütmesine neden olmuştur. Yerel yönetimler, liyakati esas alarak Türkiye’de iktidar tarafından kamudan itilmiş vatandaşlara istihdam oluşturabilecek kabiliyete sahiptir. Bu nedenle İstanbul Büyükşehir Belediyesi’nin yapmış olduğu bölgesel istihdam ofisleri örneği çoğu büyükşehir belediyesi için bir örnek teşkil edebileceği gibi; kamuda savunmasız hisseden seküler yaşam tarzına sahip liyakat sahibi vatandaşlara yeni fırsatlar sağlanmalıdır. Ek olarak yerel yönetimler, bürokratik kadrolarını oluştururken liyakati ve şeffaflığı esas alan bir yöntemi benimsemelidir.
- Türkiye’deki toplumsal kutuplaşma iktidarın inşa ettiği ötekileştirici söylem nedeniyle son yıllarca iyice artmıştır. Bu kutuplaşmış iklim artık ana akım

televizyon dizilerine kadar toplumun bütün sanatsal üretimine dahi yansımış boyuttadır. Genellikle “Seküler” ve “Muhafazakar” olarak kavramsallaştırılan bu kutuplar sosyal medyanın oluşturduğu yankı odalarının da etkisiyle artık birbiriyle iletişim kuramayacak bir noktaya gelmiştir. Bu kutuplaşma toplumu oluşturan bireylerin kendilerini kimlikler üzerinden inşa etmelerine sebep olmuş ve toplumsal birliğe zarar verecek bozacak bir noktaya ulaşmıştır. Yerel yönetimler toplumdaki bütün sosyal grupları ortak ve bütünleştirici değerlerde buluşturmaya çalışmalıdır. Ülkeyi oluşturan ortak değerler ve özel günler yerel yöneticiler tarafından toplumu oluşturan bütün sosyal gruplara hitap edecek etkinlik ve konserlerle kutlanmalıdır.

- Türkiye’de kentli hakları, zayıf bir hukuki temele dayanmakta olup, çoğu yerel yönetimin kentsel ranta öncelik vererek şehircilik planlama esaslarına uygun hareket etmemesi; yurttaşların buldukları kente karşı aidiyet hissini zayıflamasına neden olmaktadır. Yerel yönetimler, kapsam alanlarındaki vatandaşlarının yaşadığı kenti sahiplenmesini sağlayacak planlamalar yapmak zorundadır. Bu bağlamda ilgili bölgedeki toplumu oluşturan sosyal gruplar iyi analiz edilmeli ve bölgeyi oluşturan bütün unsurlara yönelik kültür, sanat, spor faaliyetleri organize edilmelidir. Ayrıca yerel yönetimlerin ideolojik güdülerle bölgedeki insanların yaşam tarzına müdahale edememesi için bu konuda hukuki bir altyapı oluşturulmalıdır.

4. Yerel Yönetimlerde Sivil Toplum Kuruluşlarının Yönetime Katılması

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 33. maddesine göre “herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma ve bunlara üye olma ya da üyelikten çıkma hürriyetine sahiptir.” Maddeden de anlaşılacağı üzere sivil inisiyatife katılmak koşulsuz şartsız önemli bir insan hakkıdır. Bu sebeple sivil toplumun her alanda niteliğinin ve gücünün artırılması büyük önem arz etmektedir. Ayrıca yerel yönetimlerin de sivil toplumla yönetim iş birliği sağlaması oldukça elzemdir. Sivil toplum kuruluşlarının yerel yönetimlere katabileceği en büyük kazanım ise elbette kamuoyunun taleplerinin ulaştırılabilmesi ve yöneticiler tarafından fark edilmeyen veya ihmal edilen meselelere dikkat çekilebilmesidir. Bir diğer kazanım ise sivil toplumun yerel yönetimlere sosyal hizmetler alanında sağlayabileceği desteklerdir.

Öte yandan 21. yüzyıl demokrasisinin en önemli gereksinimlerinden biri olan katılımcı demokrasi de yine sivil toplum inisiyatifiyle güçlenen bir mekanizmadır. Halkın sivil toplum aracılığıyla yerel yönetimlerde idare süreçlerine katılması hem yerel yönetimlerin işini kolaylaştıracak hem de halkın ihtiyaç ve taleplerinin mahalli idare yöneticilerine ulaşmasını sağlayacaktır.

4.1 Öneriler

- İstanbul Büyükşehir Belediyesi yahut Kocaeli Büyükşehir Belediyesi’nde olduğu gibi Türkiye’nin tamamındaki belediyelerde sivil toplum kuruluşları ilişkileri şube müdürlükleri aracılığıyla yaygınlaşmalıdır. Bu sayede sivil toplum kuruluşlarının belediyeler ile iletişim kurabilecekleri bir ağ oluşturulabilir.

- Belediyeler sivil toplum kuruluşları için toplantı merkezleri oluşturmalıdır. Böylelikle derneklerin TMK m. 73 tarafından düzenlenen zorunlu organı olan genel kurul toplantılarının yapılabileceği alanlar oluşturulmalıdır. Belediyelerin sivil toplum merkezleri STK'lar tarafından randevu usulü ile kullanılabilir. İlgili merkezlerin kullanılmasıyla STK'lar belediye yetkililerine daha kolay ulaşabilirler.
- Sivil toplum kuruluşlarını sosyal hizmetlere, çevre hizmetlerine katılmasını teşvik etmek amacıyla ilgili kentte ağaçlandırma faaliyetleri yapan, yoksullara yardım eden STK'lara "kent gönüllüsü" sıfatı verilerek belediyeler tarafından ayrıca bir kişilik kazandırılabilir.
- Kent konseylerinin yapıları daha bağlayıcı hükümlerle yeniden düzenlenmeli ve kent konseyleri içerisinde bulunan meclislerin çoğulcu bir yapı etrafında tekrardan örgütlenerek politika üretim süreçlerine dahil edilmesi gerekmektedir.

5. Yerel Yönetimlerde Barınma Hakkının Gaspı

Barınma hakkı Türkiye Cumhuriyeti'nin de imzacısı olduğu İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nde temel insan hakkı olarak sınıflandırılmıştır. Yıllar geçtikçe ülkemizde kaybolmaya giden sosyal devlet Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarında tamamen kaybolmuştur. Anayasada kullanılan bir kavram olan sosyal devlet, bu iktidarın döneminde yerini halkın elinde olan imkanları da sömürüye ve gaspa bırakmıştır. Bu çalışmada yerel ve merkezi yönetimler tarafından korunması gereken barınma hakkının nasıl gasp edildiğini ve bu gaspın nasıl engelleneceği anlatılacaktır.

5.1 Sorunlar ve Çözüm Önerileri

- Kentsel Dönüşüm kapsamında yeniden yapılıp sağlamlaştırılma amacıyla yıkılan birçok daire sahibi, yeni evine kavuşamamıştır. Evi kentsel dönüşüme girdiği için barınma desteği alan vatandaşların aldıkları destek yetersiz kalmaktadır. Bu durum sıkı bir şekilde denetlenmeli ve eğer içerisinde yaşayan bütün ailelere konut verilemeyecekse ev Kentsel Dönüşüm yerine modern bina sağlamlaştırma teknikleri kullanılarak yaşanabilir hale getirilmelidir.
- Kentsel Dönüşüm kapsamında yıkılan binalarda çok fazla sayıda kira ödeyen aile barınmaktadır. Ancak bu aileler barındıkları konut yıkıldığında yaşadığı muhitte ev bulmakta zorlanmaktadır. Birçok aile kira yardımı alamazken, kira yardımı alabilen aileler ise yeterli desteği alamamaktadır. Bu ve bunun gibi durumlarda yerel yönetimler bu ailelerin tespitini yapıp hem buldukları muhitten kiralık ev fırsatı yaratmalı hem de bu kiraların karşılanabilmesini sağlamalıdır.
- Türkiye'deki şehirlerin büyük bir çoğunluğu en az bir üniversiteye ev sahipliği yapmaktadır. Ancak bu üniversitelerde okuyan öğrenciler için uygun bir ücret karşılığında barınabilecekleri bir ortam sağlanamamaktadır. Bu konuda İBB tarafından işletilen yurtlar örnek alınmalıdır. Yerel yönetimler kapsam alanlarındaki öğrencilerin sayısına göre planlanmalar yapmalıdır.
- Ekonomik olarak büyük zorluklar yaşayan vatandaşların gider kalemindeki en büyük payı kira bedelleri işgal etmektedir. Kira bedelini ödemekte zorluk çeken aileler yaşadığı şehri terk etmek zorunda kalmaktadır. Kira giderlerini karşılamakta zorlanan kiracı ailelerin tespitini yerel yönetimler tarafından yapılmalı ve bütçenin bir kısmını kira yardımına ayrılmalıdır.

6. Yerel Yönetimlerde Çevrenin ve Canlılığın Korunması

Çevre sorunları, dünyanın her yerinde olduğu gibi Türkiye'nin de önemli sorunlarından birisidir. Hava, su ve toprak kirliliği; küresel ısınma, ekolojik dengenin bozulması; katı atıklar ve kentleşmenin ortaya çıkardığı problemler günümüzdeki ortak çevre sorunları arasında yer almaktadır. Bu çevre sorunlarının yerel bölgelerde ortaya çıkarak gittikçe büyümesi, gün geçtikçe bu problemlerin evrensel sorunlar haline gelmelerine sebep olmuştur. Bu ortaya çıkan sorunlar sadece insanlara değil aynı zamanda doğada yaşayan diğer canlılara zarar vermektedir. Çevre sorunlarının ve canlılığın korunmasında yerel yönetimlere özellikle kentleşmenin yüksek olduğu büyükşehir belediyelerine önemli sorumluluklar düşmektedir. Yerel yönetimlerin çevre sorunlarına müdahale edebilmeleri merkezi yönetimlere göre daha kolay ve hızlıdır. Bu yüzden yerel yönetimlerin çevre sorunlarına yönelik olarak nitelikli politikalar yapması zorunluluk haline gelmiştir.

Çevre sorunları, insanın yaşamla ilgili etkinliklerinden kaynaklanmaktadır. Çevre sorunları, insanların doğaya müdahalesi ve doğrudan kendi lehlerine faydalanma sürecinde meydana gelen olumsuzluklardır.

Çevre sorunları uluslararası bir nitelik taşımaktadır. Çevre sorunlarının kaynağı niteliğinde sayılabilecek birçok neden bulunmaktadır. İnsanların isteğe bağlı (araba, lüks eşya, kişisel bakım eşyaları vs.) ya da ihtiyaçlarını karşılamak için zorunlu (kağıt, kömür, enerji vs.) tüketim ürünlerinin bilinçsiz bir şekilde kullanması, düzensiz yerleşme, doğal afetler, yığılma ve birikme gibi kentleşme olgusunun ortaya çıkardığı olumsuz yönler, küçük yerleşmelerde geri dönüşümün az olması, teknolojik gelişmelerin sebep olduğu hava, su ve gürültü kirlilikleri, katı ve sıvı atıkların bilinçsizce doğaya dökülmesi gibi birçok neden

çevre sorunlarının temelinde yatan problemlerdir. Çevre sorunlarının temelindeki diğer önemli nedenlerde şunlardır; düzensiz göç ve şehirleşme, enerjinin israf edilerek kullanılması, orman tahribi, yangınlar, erozyonlar, aşırı otlatma, motorlu ve deniz araçlarının oluşturduğu hava ve deniz kirliliği, atmosferik doğa olayları, kanalizasyon atıklarının arıtılmaması ve doğaya salınması, kaçak avlanma, kalabalık kentlerde oluşan gürültü kirliliği. Kısaca insanlığın ve diğer tüm canlıların yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli olan çevrenin, yaşanan sorunlar nedeniyle kendini yenileyememe ve devamlılığını sağlayamama durumu çevre sorunu diye adlandırılmaktadır.

6.1 Öneriler

- Şehir ve bölge planları yapım sürecinde çevresel değerleri de dikkate alan çalışmalar yapılmalıdır. Bu amaçla şehir bölge ve peyzaj planları ile ekolog, meteorolog ve şehir sağlığı uzmanlarından destek alınmalıdır.
- Çevre sorunları oluşmadan önleyici politikalar ve oluşuktan sonra onarıcı politikalar belirlenmelidir.
- Halkın; çevre konusunda bilinçlenmesi sağlanmalı ve sorunların çözümüne katılımı teşvik edilmelidir.
- Tarih, arkeoloji ve tabiat varlıklarına karşı koruyucu tedbirler alınmalıdır.
- Projelerde ÇED Raporuna uygunluk şartı aranmalıdır.
- Kent ve çevre planlamalarında uzun vadeli düşünülerek hareket edilmelidir.
- İnsanların ve insanlarla birlikte yaşayan diğer canlıların yaşam kalitesini artırıcı önemler alınmalıdır. Hava, su ve gürültü kirliliği gibi günlük hayatı doğrudan etkileyen unsurlara dikkat edilmelidir.

- Doğadaki yenilenemeyen kaynakların israfı önlenmelidir. Kullanılmış kaynakların ve atıkların geri dönüşümünü sağlayıcı projeler oluşturulmalı, tesisler kurulmalı ve bu tesislere teknik donanım sağlanmalıdır.
- Çevre ile ilgili kurumlar arasında eşgüdüm ve koordinasyon sağlanmalıdır.
- Yerel yönetimler mali bakımdan merkeze bağımlıdır. Bu bağımlılık, yerel yönetimlerin çevre konusunda fazlaca inisiyatif kullanamamasına sebep olmaktadır. Yerel yönetimler, yerel çevre vergileri koyabilmeli ve bu vergilerden oluşacak gelirlerini çevre sorunlarının önlenmesinde ve giderilmesinde kullanabilmelidir.

b!z

birlikte ilerleyeceğiz.

Kaynakça

Baş, C. (2017). Avrupa Kentsel Şartı. Ankara: Türkiye Belediyeler Birliği.

Çiğdem, Esra. "Çevre Politikalarının Uygulanmasında Yerel Yönetimlerin Rolü". Enderun Dergisi. Cilt:4, Sayı:2, Yıl:2020, Syf: 76-90.

Doğanay, Sema. "Çevre Politikalarının Uygulanmasın Yerel Yönetimlerin Rolü: Aksaray Belediyesi Örneği". T.C Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. Aksaray, 2017.

Karasu, M. A. (2008, Ağustos 31). Kentli Haklarının Gelişimi ve Hukuki Boyutları. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, s. 37-52.

Kızılboğa, Rüveyda - Batal, Salih. "Türkiye’de Çevre Sorunlarının Çözümünde Yerel Yönetimlerin Rolü ve Önemi". Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Yıl: 2012, Cilt: 9, Sayı: 20, s. 191-212.

OKUTAN, Emre. "Yerel Yönetimler ve Sivil Toplum Örgütlerinin Gelişmiş İşbirliği: İngiltere Örneği". Sayıştay Dergisi Sayı: 71. Syf:91-108.

ÖZTAŞ, Cemal- ZENGİN, Eyüp. "Yerel Yönetimler ve Çevre". Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi. Sayı: 54, s. 181-200, 2008.

Yeşildal, Ali. "Sivil Toplum ve Yerel Yönetimlerde Katılım: Yönetişim Temelli Bir Yaklaşım". Sosyal Bilimler Metinleri, 2020/02. Syf:31-44.